

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานภาครัฐ
เพื่อความปรองดองในสังคมไทย

Applications Buddhadhamma in the Management of Government
to Create A Harmonious Society in Thailand

พระมหาสันติ วีระภุชโชติ

Phramaha Santi Deeripatdho^๑

Received: April 2, 2019

Revised: December 20, 2019

Accepted: December 24, 2019

บทคัดย่อ

เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานภาครัฐเพื่อความปรองดองของสังคมไทย ๒) เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานภาครัฐกับหลักพุทธธรรมในการสร้างความปรองดองในสังคมไทย ๓) เพื่อนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานภาครัฐเพื่อความปรองดองในสังคมไทย โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง สำนักนายกรัฐมนตรี และศาลปกครอง จำนวน ๑๐ ท่าน โดยใช้การวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์เอกสาร ผลการวิจัย ๑) สภาพการบริหารงานภาครัฐเพื่อความปรองดองของสังคมไทย พบว่า ขจัดความเกลียดชังโดยใช้หลักสันติวิธีคือการเจรจาด้วยเหตุผล และการประนีประนอม ปฏิบัติตามระเบียบของการบริหารงานราชการอย่างเคร่งครัด จัดกิจกรรมเพื่อความปรองดองสมานฉันท์ สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรด้วยการอยู่ร่วมกันเหมือนพี่น้อง มีกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและผู้ไกล่เกลี่ยปราศจากอคติ เอาใจเขามาใส่ใจเรา ๒) วิเคราะห์การบริหารงานภาครัฐกับหลักพุทธธรรมในการสร้างความปรองดองในสังคมไทย พบว่า หลักพระธรรม ช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ หลักสาราณียธรรม ทำให้บุคคลระลึกถึงกันและกัน เป็นที่รักของกันและกัน ช่วยให้เกิดความกลมกลืนสามัคคีกัน หลักอปริหานิยธรรม เป็นหลักธรรมให้เกิดความสามัคคี ช่วยกำจัดความขัดแย้งสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ๓) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานภาครัฐเพื่อความปรองดองในสังคมไทย พบว่า การหยุดใช้ความรุนแรงเพื่อหยุดยั้งความหวาดกลัว ด้วยการเจรจาด้วยเหตุผล ปฏิบัติตามระเบียบของการบริหารงานราชการอย่างเคร่งครัด ผู้บริหารหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ในองค์กรจะต้องมีหลักคุณธรรม การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจเพื่อสร้างความปรองดองในสังคมไทย

คำสำคัญ : หลักพุทธธรรม, การบริหารงานภาครัฐ, ความปรองดอง

^๑ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand. Email: Santinatha@hotmail.com เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๐-๙๗๗-๑๖๕๔

Abstract

Research study on the application of Buddhist principles in public administration for reconciliation in Thai society Is a qualitative research With the objectives 1) to study the state of public administration for the reconciliation of Thai society 2) to analyze public administration and the principles of Buddhism in creating reconciliation in Thai society 3) to apply Buddhist principles in Public administration for reconciliation in Thai society By interviewing relevant experts. Office of the Prime Minister and Administrative Courts, amount 10 persons by using the analysis of the interview And document analysis. The result of research : 1) The study of the state administration for the reconciliation of Thai society found that eliminating hatred by using peaceful means is negotiation for reasons. And compromise Strictly follow the rules of government administration. Organize activities for reconciliation Build good human relations in the organization by being together like brothers. Have an alternative justice system and the mediator must be free from bias and be kind to others. 2) The results of the analysis of public administration and the Buddhist principles of reconciliation in Thai society found that the principle of physical principles helps people to live with confidence. Saraniyadhamma Make people remember each other Love each other Helps to harmonize Principal Apiriyaniham Is a principle that creates harmony Helping to eliminate conflict, reconcile reconciliation, the principle of fairness is a process of respect and honor without insulting people. 3) The result of applying Buddhist principles in public administration for reconciliation in Thai society. found that stopping violence to stop fear With negotiation for a reason. Strictly follow the rules of government administration. Administrators, agencies and staff in the organization must have a principle of fairness. Building confidence and trust to create harmony in Thai society.

Keywords: Buddhadhamma, Management of Government, Harmonious

๑. บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประชาชนชาวไทยมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงการวางรากฐานธรรมาภิบาลของประเทศ รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกจัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหา โครงสร้างทางการเมืองการปกครองที่เป็นแบบรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง รวมถึงขานรับแนวคิดเรื่อง “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) อันเนื่องมาจากกระแสจากภายนอกประเทศที่เชื่อว่า วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ในปี ๒๕๔๐ หรือที่เรียกว่า “วิกฤตต้มยำกุ้ง” เป็นผลส่วนหนึ่งมาจากการบริหารจัดการที่ไม่ดี โดยสาระสำคัญ ในรัฐธรรมนูญมีเป้าหมายสำคัญที่จะวางรากฐานของสังคมให้เข้มแข็ง ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น สร้างกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐ โดยจัดตั้งองค์กรอิสระต่างๆ วางโครงสร้างทางการเมืองของไทยให้เข้มแข็ง โดยให้การจัดตั้งรัฐบาลมีเสถียรภาพ พรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง ไปจนถึง การวางรากฐานธรรมาภิบาลการบริหารจัดการประเทศ ด้วยการปรับโครงสร้างระบบราชการ ให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และการกระจายอำนาจไปให้องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นเพื่อจัดบริการ สาธารณะให้ประชาชนในท้องถิ่น^๒

ซึ่งรัฐธรรมนูญพุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดบทบาทของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองซึ่งสะท้อนเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างชัดเจนที่ว่า มาตรา ๖๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ มาตรา ๖๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข^๓ มาตรา ๑๖๔ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อมีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งได้ มาตรา ๑๖๕ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ รวมถึงยังมีการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ส่วนท้องถิ่นโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นมากขึ้น ดังมาตรา ๒๘๗ ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีวิธีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย ยัง

^๒ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, กฎหมายมหาชน เล่ม ๓, (กรุงเทพฯ : นิติธรรม, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

^๓ ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๐, หน้า ๑๗-๑๘.

^๔ ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๐, หน้า ๖๑.

รวมถึงที่ว่า ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^๕

ในการสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นภายในสังคมไทย จำเป็นต้องอาศัยทั้งเวลาและการดำเนินการที่มีหลักการ แบบแผน กระบวนการ และกลไกในการขับเคลื่อน ที่จะช่วยให้เกิดการมองอย่างแยกแยะ การทำความเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา การแสวงหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งการป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งขยายตัวและเกิดขึ้นซ้ำ ด้วยมาตรการทางกฎหมายและนโยบายสาธารณะ ทั้งนี้ ยังต้องอาศัยการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างความปรองดอง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้จากการปฏิรูปปรับเปลี่ยนในเชิงกรอบคิดและเชิงโครงสร้างที่มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดสมดุลในมิติของการเมือง เศรษฐกิจและสังคม สร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศที่ตั้งอยู่บนฐานของความมั่นคงของมนุษย์และหลักของนิติรัฐ นิติธรรม ส่งเสริมคุณค่าของสังคมพหุวัฒนธรรม ที่คนในสังคมเคารพและอยู่ร่วมกันได้ แม้มีความคิดเห็นและการให้คุณค่าในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน แต่ก็ยังอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคม และสัมพันธ์กันเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกันได้ มีสำนึกรับผิดชอบผลจากการกระทำของตน ไม่กดขี่เอารัดเอาเปรียบ และตระหนักถึงคุณค่าศักดิ์ศรีของ

ผู้อื่น รวมทั้ง เป็นสังคมที่มีวุฒิภาวะและทักษะในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งและข้อพิพาทได้ด้วยสันติวิธี ความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงในสังคมไทยได้ยกระดับและขยายผลเพื่อเอาชนะกัน จำเป็นที่จะต้องมีกระบวนการเพื่อยุติความขัดแย้งเข้ามาจัดการแก้ไขปัญหา ซึ่งในหลักการสากลมักเริ่มต้นจากการเจรจาไกล่เกลี่ย โดยจะเป็นเจรจากันเองระหว่างคู่ความขัดแย้งหรือมีคนกลางเข้ามาดำเนินการให้ หรือการใช้อนุญาโตตุลาการ หรือการฟ้องร้องเข้าสู่กระบวนการทางศาล หรือการใช้กระบวนการนิติบัญญัติในการออกกฎหมาย

กระบวนการและเครื่องมือในการสร้างความปรองดองในชาติและสังคมเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติเกิดความไว้วางใจกัน จะอาศัยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือผสมผสานกันหลายวิธี เช่น การเยียวยาทางจิตใจ (Healing) กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) การเล่าความจริง (Truth-telling) และการชดเชย (Reparation) ในหลายประเทศที่ประสบปัญหาจากความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรง ยึดเยื้อ ได้นำกระบวนการของความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice) มาใช้ในการสร้างความปรองดองในระดับชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดอคติความเกลียดชัง สร้างความไว้วางใจระหว่างผู้ที่มีความขัดแย้งรุนแรง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงเป็นหลักในทางสากล ความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านครอบคลุมถึงวิธีการ ดังต่อไปนี้ ๑) การค้นหาและตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อการ

^๕ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๐, หน้า ๑๑๕.

รับรู้ คีลคล้ายสาเหตุปมปัญหา ๒) การยอมรับข้อกล่าวหาและแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำผิด ๓) การนิรโทษกรรม (Amnesty) และการให้อภัย โดยมีข้อยกเว้นมิให้การนิรโทษกรรมกับผู้กระทำความผิดในกรณีละเมิดสิทธิมนุษยชนในระดับของอาชญากรรมสงคราม อาชญากรรมต่อมนุษยชาติและการล้างเผ่าพันธุ์ ๔) การเยียวยาและชดเชยให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง ๕) การปฏิรูป หรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำแบ่งสรรอำนาจทางการเมืองให้เกิดดุลยภาพในการเข้าถึงทรัพยากรเพื่อป้องกันการก่อเกิดขึ้นซ้ำของความขัดแย้ง^๖

ในทางพุทธศาสนามีหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการบริหารงานภาครัฐเพื่อความปรองดองในสังคมไทยซึ่งในพุทธศาสนาได้มีหลักการบริหารนิยธรรม^๗ หมายถึง ธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดความเจริญโดยส่วนเดียว ไม่มีเสื่อมซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงแก่เจ้าลิจฉวี มี ๗ ข้อ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ ประชุมกันบ่อยๆ ๒) เมื่อจะประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิกและพร้อมเพรียงกันช่วยทำกิจที่ควรจะช่วยกัน ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไม่ลบล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นในวัชศีธรรมที่วางไว้ตามเดิม ๔) สักการะ เคารพ

นับถือผู้ใหญ่ในชุมชน และพร้อมที่จะรับฟังข้อเสนอแนะจากท่านเหล่านั้น ๕) ไม่ข่มเหงไม่ดูแคลาชื่นใจกุลสตรีหรือกุลกุมารี ๖) สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจดีย์ทั้งในเมืองและนอกเมือง และไม่ละเลยการบูชาอันชอบธรรมที่เคยให้เคยกระทำต่อเจดีย์เหล่านั้นให้เสื่อมสูญไป ๗) จัดการรักษาคุ่มครองป้องกันพระอรหันต์ทั้งหลายโดยชอบธรรมด้วยตั้งใจว่า ทำอย่างไร พระอรหันต์ที่ยังไม่มี พึงมาสู่แว่นแคว้นของเรา และท่านที่มาแล้วพึงอยู่อย่างผาสุก^๘

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหานี้ ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานภาครัฐเพื่อความปรองดองในสังคมไทย เพื่อศึกษาสำนักนายกรัฐมนตรีกับศาลปกครองในการบริหารงานภาครัฐ รวมไปถึงให้นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานภาครัฐ ผลจากการวิจัยนี้จะเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความปรองดองในสังคมไทยอย่างยั่งยืน และทำให้สังคมไทยเกิดสันติสุขได้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสืบไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานภาครัฐเพื่อความปรองดองของสังคมไทย

๒.๒ เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานภาครัฐกับหลักพุทธธรรมในการสร้างความปรองดองในสังคมไทย

^๖สถาบันพระปกเกล้า, “การสร้างความปรองดองแห่งชาติ”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพฯ : คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดองแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๕), หน้า ๑๓.

^๗ที.ม. (ไทย) ๑๐/๖๘/๘๖.

^๘สุรพล สุยะพรหม และคณะ, ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖) หน้า ๒๘๕-๒๘๖.

๒.๓ เพื่อนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานภาครัฐเพื่อความโปร่งใสในสังคมไทย

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

๑) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

ศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานภาครัฐเพื่อความโปร่งใสในสังคมไทย โดยใช้เอกสารอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย วารสาร และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ สำนักนายกรัฐมนตรี จำนวน ๕ คน และศาลปกครอง ๕ คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

๓) วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

ศึกษาวิเคราะห์ ทำความเข้าใจสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาทำการเปรียบเทียบถึงสำนักนายกรัฐมนตรีกับศาลปกครองทั้งในแง่ความเหมือนและความ

ต่าง พร้อมเสนอแนะแนวคิดของผู้วิจัย โดยให้เป็นไปตามสภาพการบริหารงานภาครัฐเพื่อความโปร่งใสของสังคมไทยและนำเสนอผลการวิจัย

๔. ผลการวิจัย

๔.๑ ผลการสภาพการบริหารงานภาครัฐเพื่อความโปร่งใสของสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า

๑. การหยุดใช้ความรุนแรงเพื่อหยุดยั้งความหวาดกลัว ได้แก่ ขจัดความเกลียดชัง ความเคียดแค้น และความทรงจำที่เจ็บปวด ใช้หลักสันติวิธีคือการเจรจาด้วยเหตุผล และการประนีประนอม ปฏิบัติตามระเบียบของการบริหารงานราชการอย่างเคร่งครัด จัดกิจกรรมเพื่อความโปร่งใสสมานฉันท์

๒. การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ได้แก่ สร้างความไว้วางใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรด้วยการอยู่ร่วมกันเหมือนพี่น้อง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความโปร่งใสด้วยกันอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและผู้ไกล่เกลี่ยปราศจากอคติ

๓. เอาใจเขามาใส่ใจเรา ได้แก่ พร้อมที่จะรับรู้ความรู้สึกเจ็บปวดของเหยื่อเพื่อหยุดยั้งความเกลียดชังและการแก้แค้นต่อกันทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันไม่มีใครพิเศษกว่าใคร การไม่เห็นแก่ตัวเอง รู้จักเมตตา กรุณาช่วยเหลือคนในองค์กร โดยผลของสภาพการบริหารงานภาครัฐเพื่อความโปร่งใสของสังคมไทยนั้นได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **จิระประภา อัครบวร และคณะ** ศึกษาเรื่อง

การศึกษาเพื่อวางระบบการพัฒนาข้าราชการ
แห่งอนาคต ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนา
ข้าราชการแห่งอนาคตดังนี้

๑) การปรับปรุงประสิทธิภาพการ
ทำงาน (พัฒนาคนและระบบ)

๒) การพัฒนาสมรรถนะตาม
ตำแหน่ง (พัฒนาความสามารถในการทำงาน)

๓) การพัฒนาความร่วมมือและ
เครือข่าย

๔) โปรแกรมการพัฒนาและประเมิน
ข้าราชการก่อนดำรงตำแหน่ง

๕) การให้ทุนการศึกษา (ทุนทรัพย์
และเวลา)

๖) จัดมหาวิทยาลัยข้าราชการ
ซึ่งการพัฒนาข้างต้น ประกอบด้วย
การพัฒนาองค์การ (Organization
Development) และการพัฒนาส่วนบุคคล
(Human Development) ดังนี้

๑) การพัฒนาคน ได้แก่ การมี
คุณธรรมจริยธรรม มีความพร้อมต่อการ
เปลี่ยนแปลง มีความเป็นมืออาชีพคำนึงถึง
ความเสมอภาค มีทัศนคติที่พึงประสงค์
พัฒนาแบบองค์รวม ๕ Hs (Harmony Head
Hand Hearth Health) พัฒนา IQ, EQ และ
MQ มีความสามารถในการใช้ IT มีคุณภาพ
ชีวิตที่ดีและมีขวัญกำลังใจในการทำงาน

๒) การพัฒนาระบบ ได้แก่การ
พัฒนาระบบราชการที่มุ่งเน้นคุณภาพและ
ประสิทธิภาพการบริหารราชการตามหลัก
เศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาระบบ
ราชการโดยใช้การกระจายอำนาจมุ่งเน้น
คุณธรรมจริยธรรมและความโปร่งใส การมี
ส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการสื่อสาร

อย่างทั่วถึง^๔ และยังสอดคล้องกับ **บุษบง ชัย
เจริญวัฒนะ และบุญมี ลี** ศึกษาเรื่อง **ตัวชี้วัด
ธรรมาภิบาล** ผลการวิจัยพบว่าคำว่า “ธรร
มาภิบาล” มีความหมายหลากหลาย
ต่างประเทศใช้ Good Governance แบ่ง
ออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มธรรมาภิบาลอำนาจ
นิยมกลุ่มธรรมาภิบาลเสรีนิยม และกลุ่มธรร
มาภิบาลชุมชนนิยม แม้จะแตกต่างกันในส่วนของ
กรอบความคิด แต่ทุกกลุ่มมีเป้าหมายตรงกัน
ที่จะนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ เพื่อ
ประโยชน์ของการปฏิรูปเศรษฐกิจ สังคม
การเมือง และการปกครองนอกเหนือจากการ
ให้ความสำคัญ กับขั้นตอนการวิเคราะห์ความ
จำเป็น ในการสร้างตัวชี้วัดธรรมาภิบาลและ
วงจรการสร้างตัวชี้วัด ควรที่จะนำเทคโนโลยี
สารสนเทศมาใช้ เพื่อพัฒนาการจัดทำ
ฐานข้อมูลของตัวชี้วัดธรรมาภิบาล โดยเฉพาะ
การทบทวนจัดหมวดหมู่และการคัดเลือกดัชนี
กลางที่เหมาะสมโดยรายงานนี้ยังได้เสนอ
ตัวอย่างฐานข้อมูลที่สามารถจัดพิมพ์รายงาน
ตัวชี้วัดได้หลายรูปแบบ เช่น รายงานตัวชี้วัดที่
จำแนกตามประเภทองค์ประกอบและด้าน
ต่างๆ รายงานตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นในแต่ละปี
รายงานแสดงจำนวนตัวชี้วัดและหมวดหมู่ที่
แต่ละหน่วยงานควรจะนำไปใช้และรายงาน
สรุปตัวชี้วัดที่ถึงเวลาต้องทบทวนใหม่
โครงสร้างของคณะกรรมการสร้างตัวชี้วัด

“จิรประภา อัครบวร และคณะ,
“การศึกษาเพื่อวางระบบการพัฒนาข้าราชการ
แห่งอนาคต”, **รายงานการวิจัย**, (สถาบันพัฒนา
ข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการ
ข้าราชการพลเรือน (ก.พ.ร.), ๒๕๕๒), หน้า
บทคัดย่อ.

เป็นเรื่องสำคัญเช่นกัน ดังนั้นการจัดโครงสร้างให้มีขนาดกะทัดรัด ประกอบด้วยทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีความชำนาญเพื่อผลักดันให้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ให้มีผลในทางนโยบายและภาคปฏิบัติอย่างแท้จริง^{๑๐}

๔.๒ ผลการวิเคราะห์การบริหารงานภาครัฐกับหลักพุทธธรรมในการสร้างความปรองดองในสังคมไทย ได้แก่

๑) หลักพระหรือธรรมอันเป็นกำลังทั้ง ๔ อย่างนี้ ช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นไหวต่อภัยอันตรายใด ๆ และช่วยให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกันในองค์กรในสังคมและประเทศชาติได้อย่างสงบสุข

๒) หลักสาราณียธรรมทั้ง ๖ ประการทำให้บุคคลระลึกถึงกันและกัน เป็นที่รักของกันและกัน มีความเคารพยำเกรงซึ่งกันและกัน ช่วยให้เกิดความกลมกลืนสามัคคีกัน สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันได้ ทำให้ไม่มีข้อพิพาทกันและสร้างความเป็นปึกแผ่นอย่างหนึ่งอย่างเดียวกันได้อย่างยั่งยืน การสร้างความปรองดองในสังคมไทยเริ่มต้นต้องมีเมตตาต่อกัน คือ ต้องไม่มีความอาฆาตพยาบาทหรือโกรธเคืองกันเป็นฐาน เท่ากับเป็นการสลายความเห็นแก่ตัวเป็นเบื้องต้นจากนั้นจะต้องปรับจิตใจ รู้จักการให้หรือการแบ่งปันและปรับพฤติกรรมรวมทั้งความคิดเห็นผิดออกจากกันและกัน และยอมรับ

^{๑๐}บุชบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี, “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๖), หน้าบทคัดย่อ.

ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ตีร่วมกัน ในที่สุดสังคมก็จะเป็นปึกแผ่น ความขัดแย้งกัน ความเข้าใจผิดกันก็จะไม่เกิดขึ้นอีกต่อไป

๓) หลักอปปริหานิยธรรม ๗ ประการ พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวัชชีทั้งหลาย ผู้ปกครองรัฐ โดยระบบสามัคคีธรรม ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววัชชียังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้อยู่ จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากการใช้การเกลี้ยกล่อมหรือยุแหยให้แตกสามัคคีจึงจะเอาชนะได้ และคำว่า วัชชีธรรม เป็นคำที่สามารถเปลี่ยนเป็นคำอื่นก็ได้ ตามแต่ว่าจะเป็นธรรมของรัฐ หรือแคว้นใด ข้อนี้จะหมายรวมเอาขนบธรรมเนียมประเพณี และข้อปฏิบัติที่ดีงามของรัฐนั้น ๆ ด้วย อปปริหานิยธรรม จึงเป็นหลักธรรมให้เกิดความสามัคคี ช่วยกำจัดความขัดแย้งสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี ช่วยหยุดให้คนในองค์กรและสังคมหยุดใช้ความรุนแรงเพื่อหยุดยั้งความหวาดกลัว สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ และส่งเสริมการเอาใจเขามาใส่ใจเราทำให้อยู่ร่วมกันในองค์กรอย่างมีความสุข

๔) หลักการวธรรม เป็นกระบวนการของการเคารพ ให้เกียรติ และยกย่อง โดยไม่ดูหมิ่นดูแคลนบุคคล องค์กรความรู้ และสังฆะ นอกจากเป็นหลักการที่มีผลต่อการดำรงอยู่และเสื่อมไปของพระสัทธรรมแล้ว ยังจัดได้ว่าเป็นหลักการสำคัญที่จะทำให้กระบวนการในการจัดความขัดแย้งโดยสันติวิธีได้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น มีความสามัคคี พร้อมเพรียงของหมู่คณะ

โดย พระพุทธเจ้าทรงได้ยืนยัน คุณสมบัติของความสามัคคีว่าถ้าหากสังคมใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นสังคมสงฆ์ หรือสงฆ์คฤหัสถ์

ก็ตาม เมื่อตั้งมั่นอยู่ในป้อมสามัคคี ดังกล่าวไว้ จะเป็นเรื่องยากที่จะใครจะโจมตี หรือทำลายได้ นอกจากนั้นแล้ว ยังเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ทุกคนที่อาศัยอยู่ในป้อม ได้รับคุณประโยชน์ด้วยกันทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือหมู่คณะ ดังที่พระองค์ได้ทรงสรุปว่า ความพร้อมเพรียงแห่งสงฆ์นำสุขมาให้

๕) อธิกรณสมถะ ซึ่งเป็นธรรมเครื่องระงับอธิกรณ์หรือเรื่องราวการวิวาทที่เกิดขึ้น โดยวิธีดำเนินการเพื่อระงับอธิกรณ์ได้แก่ วิธีระงับในที่พร้อมหน้า วิธีระงับโดยถือสติเป็นหลัก ระงับสำหรับผู้หายจากบ้า การทำตามที่ได้รับ การตัดสินลงโทษแก่ผู้ผิด (ที่ไม่รับ) การตัดสินตามคำของคนข้างมาก วิธีตุ้จกลับไว้ด้วยหญ้า (ประนีประนอม) โดยพบว่า “ความถูกต้อง” หรือ “ความชอบธรรม” (ธรรมิกา) เป็น “หัวใจ” ของรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของพระพุทธเจ้าในทุกๆ วิธี และชุดของวิธี ดังจะเห็นได้จากการนำเสนอหลักการ “อธิกรณสมถะ ๗ ประการ” เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการระงับความขัดแย้งนั้น พระองค์ทรงคำนึงถึงประเด็นนี้อยู่เสมอ และในทุกๆ วิธี พระองค์ได้นิยามว่า คำว่า “ความชอบ” ในชุดของวิธีนี้คืออะไร ฉะนั้น รูปแบบการจัดการความขัดแย้งในมิติต่างๆ ทั้งในแง่ของธรรม ได้แก่ “การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง” แล้ว ในแง่ของวินัยก็ประกอบไปด้วยสัมมุขาวินัย สติวินัย อมูหวินัย ปฏิญญา ตระณะ ตัสสปापियสิกา เภภุยยสิกา และ ตินวัตถการกะ ซึ่งทุกวิธี หรือชุดวิธีจะแฝงไปด้วย “ชอบธรรม” ในขณะเดียวกัน สิ่งที่ดีวางอยู่บนฐานของความชอบธรรมอีกประการหนึ่งคือ “ความพร้อมหน้า” (สัมมุขาวินัย) ซึ่งมุ่งเน้นไป

ที่ความ “โปร่งใส” “ยุติธรรม” และ “ตรวจสอบได้” เป็นต้น ที่คู่กรณีจะได้รับจากการพิจารณา หรือตัดสินความขัดแย้ง หรือพิพาทกันการบริหารงานภาครัฐกับหลักพุทธธรรมในการสร้างความปรองดองในสังคมไทย จึงจะต้องอาศัยซึ่งกันและกันโดยผู้บริหารภาครัฐจะต้องนำหลักพุทธธรรมในการสร้างความปรองดองในสังคมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ และปฏิบัติงานภายในองค์กร และปฏิบัติงานเพื่อสังคมเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีในการพัฒนา ดูแลความเป็นอยู่ของคนไทยให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

โตผลการวิเคราะห์การบริหารงานภาครัฐกับหลักพุทธธรรมในการสร้างความปรองดองในสังคมไทย สอดคล้องกับ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยบุญยากร) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี : ศึกษากรณีกลุ่มแม่น้ำตาช้างจังหวัดเชียงใหม่” โดยใช้ทฤษฎีความขัดแย้งซึ่งเหตุผลที่ใช้ทฤษฎีความขัดแย้งมาเป็นทฤษฎีในการดำเนินการวิจัย เพราะความขัดแย้งเป็นเรื่องของการไม่เห็นพ้องระหว่างกลุ่ม (มนุษย์) ตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป (ประชาชน สังคม กลุ่มประชาชน กลุ่มชาติพันธุ์ ประเทศ รัฐ วัฒนธรรม) ผู้ซึ่งมีผลประโยชน์ต่างหากมีเป้าหมาย และหรือค่านิยมต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระดับความเข้มข้นของการเห็นแย้งกัน การไม่ลงรอยกัน หรือการปะทะระหว่างบุคคล ความคิดหรือผลประโยชน์ทำให้ข้อพิพาทพัฒนาไปเป็นการเผชิญหน้ากันและท้ายที่สุดก็กลายเป็นความขัดแย้งเกี่ยวข้องกับคน และเกี่ยวกับการรับรู้ของคน ความรู้สึก อารมณ์ และปัญหาต่างๆ ของคน เพราะฉะนั้น การ

รับรู้ความรู้สึกและปัญหาต้องได้รับการแก้ไข เพื่อสร้างผลที่ได้อย่างต่อเนื่องของความขัดแย้งจะต้องหาข้อตกลงให้ได้หรือไม่ก็ต้องการประนีประนอม นอกจากนี้ ข้อพิพาทหรือความขัดแย้งยังแฝงตัวเป็นบันไดนำไปสู่ความขัดแย้งอีกหลายขั้นตอน จนในที่สุดก่อให้เกิดความรุนแรง^{๑๑} และสอดคล้องกับ **จำเนียรน้อย สิงหะรักษ์** ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาหลักสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า ๑) คาสอนเรื่องสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง ความพร้อมเพรียงกันปฏิบัติกิจการงานต่างๆ ด้วยความสมานฉันท์ เริ่มตั้งแต่ระดับปฏิบัติต่อตนเองและคนอื่น ชุมชน สังคม ประเทศ ให้ได้รับผลแห่งการปฏิบัติสามัคคีธรรมเท่าที่จะสามารถปฏิบัติตามได้ กล่าวคือ ในระดับโลกียะก็ให้เกิดความสุขในสังคมนำมาซึ่งชีวิตร่วมกัน ส่วนระดับโลกุตระก็สามารถส่งผลให้เป็นบรรลุมรรคผลสิ้นความทุกข์ได้ในที่สุด ๒) หลักการปฏิบัติสามัคคี มีลักษณะ ๓ ประการ คือการกระทำร่วมกันทางกาย ทางวาจา และทางใจ โดยยึดหลักกุตระมบถ ๑๐ ประการ ซึ่งสรุปลงในสุจจริต ๓ ประการ วิธีการปฏิบัติคือ ปฏิบัติตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ประการ ได้แก่ ทาน ศีล และภาวนา เป็นการปฏิบัติธรรมขั้นสูงเพื่อส่งผลสูงสุด ๓) ผลของการปฏิบัติสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

^{๑๑} พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิธิบุญยากร), “รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี : ศึกษาวิเคราะห์กรณีลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จ. เชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗).

นั้น มีอยู่ ๓ ประการ คือ ประโยชน์เพื่อตนเอง คนอื่นและทั้งสองฝ่าย ความสงบสุขของสังคมนั้นเอง ประโยชน์ของสามัคคีธรรมมีหลายประการด้วยกัน เริ่มจากชีวิตปัจจุบันการเข้าถึงสุคติ โลกสวรรค์ และหลุดพ้นจากความทุกข์ได้สิ้นเชิง ดังนั้น การศึกษาและปฏิบัติตามหลักสามัคคีธรรม โดยการนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกัน ปรีชาและให้อภัยกัน สามารถนำทางชีวิตของคนไทยให้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขและสันติในการสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่ตนและสังคมได้อย่างสมดุล หากผู้คนในสังคมให้ความสำคัญในการศึกษาและประพฤติปฏิบัติตามหลักสามัคคีธรรมแล้ว ผลที่เกิดขึ้นก็สามารถเป็นประโยชน์ในชีวิตของตนและส่วนรวมได้จริง^{๑๒}

๔.๓ ผลการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานภาครัฐเพื่อความปรองดองในสังคมไทย

๑. การหยุดใช้ความรุนแรงเพื่อยุติความหวาดกลัว การบริหารงานภาครัฐเพื่อความปรองดองของสังคมไทยนั้น ในขั้นตอนแรกจะต้อง หยุดใช้ความรุนแรงเพื่อยุติความหวาดกลัว เป็นการขจัดความเกลียดชัง ความเคียดแค้น และความทรงจำที่เจ็บปวด ด้วยการเจรจาด้วยเหตุผลด้วยความประนีประนอม ปฏิบัติตามระเบียบของการ

^{๑๒} จำเนียรน้อย สิงหะรักษ์, “ศึกษาหลักสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, รายงานการวิจัย, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาแพงเพชร, ๒๕๕๕).

บริหารงานราชการอย่างเคร่งครัด จัดกิจกรรมเพื่อความปรองดองสมานฉันท์ระหว่างภาครัฐและคนในสังคมเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างภาครัฐและประชาชน โดยภาครัฐหรือหน่วยงานที่มีอำนาจ หรือหน้าที่บริการประชาชน ช่วยเหลือประชาชนผู้บริหารหน่วยงานและเจ้าหน้าที่คนในองค์กรจะต้องมีหลักการธรรม โดย ได้แก่ให้ความเคารพต่อผู้มีอายุ ผู้อาวุโสที่มีอายุมากกว่าโดยไม่เลือกแบ่งชั้น วรรณะ ให้เกียรติ ยกย่อง ไม่ดูหมิ่น ดูแคลนบุคคลนั้น สร้างความสามัคคีภายในองค์กร ปฏิบัติงานพร้อมเพรียงกัน ร่วมแรงร่วมใจกันทำเพื่อองค์กรและประชาชนอย่างแท้จริง

๒. การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจเพื่อสร้างความปรองดองในสังคมไทย บนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร ด้วยการอยู่ร่วมกันเหมือนพี่น้อง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความปรองดองด้วยกันอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและผู้ไกล่เกลี่ยปราศจากอคติ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนรับผิดชอบจะต้องนำหลักสารานียธรรม ๖ มาประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง ด้วยการ ระลึกลึกถึงกันอยู่เสมอ เคารพยำเกรงกันและกัน ช่วยเหลือกันและกันเท่าที่จะช่วยได้โดยระลึกลึกเสมอว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน มีความเมตตา กรุณาต่อกันเป็นพื้นฐาน ยอมรับปฏิบัติในกฎระเบียบที่ร่วมกันตกลงกันได้

๓. เอาใจเขามาใส่ใจเรา เอาใจเขามาใส่ใจเราเพื่อสร้างความปรองดองในสังคมไทย พร้อมทั้งจะรับรู้ความรู้สึกเจ็บปวดของประชาชน ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันไม่มี

ใครพิเศษกว่าใคร การไม่เห็นแก่ตัวเอง รู้จักเมตตา กรุณาช่วยเหลือคนในองค์กร โดยผู้มีอำนาจจะต้องมีความเมตตา ปราบปรามให้ผู้อื่นมีความสุข ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ที่บริสุทธิ์ให้พ้นจากความทุกข์ โดยยึดหลักอปหิณายธรรม ๗ ได้แก่ หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ พร้อมเพรียงกันประชุม ไม่ถือตามอำเภอใจ เคารพนับถือผู้ใหญ่ ให้เกียรติกุลสตรี ไม่ข่มเหงรังแก เคารพพระภิกษุสงฆ์ คຸ້ມครองผู้เป็นศุนย์รวมจิตใจของประชาชน พิจารณาคดีต่างๆ ด้วยความถูกต้องตามเหตุและผล ความเป็นธรรมในจิตใจโดยปราศจากอคติ มีความโปร่งใส ยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้

โดยผลการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานภาครัฐเพื่อความปรองดองในสังคมไทย ดังกล่าวสอดคล้องกับ **พริษฐ์ เพ็งสุวรรณ** ศึกษาเรื่อง ธรรมาภิบาล กับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาล ผลการวิจัยพบว่า ๑) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ๓ องค์ประกอบ คือ (๑) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของเทศบาล อยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารเทศบาลยังให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมเช่นการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานหรือการแต่งตั้งเป็นตัวแทนเพื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินโดยที่เทศบาลได้ให้ความสำคัญในประเด็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าการมีส่วนร่วมทางการบริหาร (๒) การบริหารงานแบบโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง เทศบาลมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานและช่องทางในการสื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารน้อยโดยเทศบาลนิยมใช้วิธีการ

สื่อสารด้วยวิธีปิดประกาศเสียงตามสายซึ่งเป็นวิธีการได้ผลน้อยเพราะไม่เร่งรัดความรู้สึกของการมีส่วนร่วมของประชาชนอีกทั้งการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง (๓) การบริหารงานแบบมีความรับผิดชอบ อยู่ในระดับปานกลาง ผลจากการวิจัยพบว่า ช่องทางที่เอื้อต่อการสนับสนุนให้ประชาชนสามารถร้องเรียนหรือร้องทุกข์ยังไม่ชัดเจนและไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นชี้ให้เห็นว่าเทศบาลไม่ได้ให้ความสำคัญหรือเอาใจใส่ต่อเรื่องนี้สังเกตจากการที่เทศบาลไม่มีระบบการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนอย่างชัดเจนและไม่วางกลไกหรือผู้รับผิดชอบเอาไว้ (๒) ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลซึ่งประกอบไปด้วยด้านถนน ด้านประปา ด้านขยะมูลฝอย และด้านตลาด ล้วนมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง (๓) การหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ๓ องค์ประกอบกับประสิทธิภาพการบริหารงาน (๑) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพการบริหาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการที่เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมสูงมีผลทำให้ประชาชนพึงพอใจแต่เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำและผลของความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการ อยู่ในระดับเดียวกัน จึงส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่าง ๒ ปัจจัย อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (๒) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบโปร่งใส กับประสิทธิภาพการบริหารงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ

ประสิทธิภาพการบริหารงาน ผลการวิจัยชี้ว่าการที่เทศบาลเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการบริหารงานโครงการมากมีผลทำให้ประชาชนพึงพอใจต่อการให้บริการของเทศบาลสูง แต่ผลการวิจัยชี้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบโปร่งใส และประสิทธิภาพการบริหารงาน อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (๓) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีความรับผิดชอบ กับประสิทธิภาพการบริหารงานมีความสัมพันธ์เชิงบวก กับประสิทธิภาพการบริหารงานผลการวิจัย สะท้อนให้เห็นว่า การที่เทศบาลรับผิดชอบต่อผลกระทบของโครงการ และเปิดโอกาสหรือช่องทางในการให้บริการของเทศบาลสูงจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการบริหารงานสูง แต่ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานแบบมีความรับผิดชอบ และประสิทธิภาพการบริหารงาน อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (๔) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ๓ องค์ประกอบกับประสิทธิภาพการบริหารงานมีความสัมพันธ์เชิงบวก กับประสิทธิภาพการบริหารงานผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการที่เทศบาล มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ๓ องค์ประกอบสูงส่งผลให้ประสิทธิภาพการบริหารงานสูงด้วยผลการวิจัยยังพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ๓ องค์ประกอบ และประสิทธิภาพการบริหารงาน อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ^{๑๓}

^{๑๓}พรินทร์ เพ็งสุวรรณ, “ธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาล”,

และสอดคล้องกับ **มัทนา เหลืองนาคทองดี** ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของนักธุรกิจไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานบริหาร มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องธรรมาภิบาลอย่างนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารที่มีอายุมากกว่า ๔๐ ปี การศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และเป็นผู้บริหารระดับสูงมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมาภิบาล มากกว่าผู้บริหารที่มีอายุน้อย การศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็นผู้บริหารระดับกลาง นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับกลางมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับธรรมาภิบาลจากสื่อต่างๆ ค่อนข้างน้อยมาก และยังพบว่า ผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับกลางมีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารองค์กร^{๑๔}

๕. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๗), หน้าบทคัดย่อ.

^{๑๔}มัทนา เหลืองนาคทองดี, “ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของนักธุรกิจไทย”, **รายงานการวิจัย, หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๑๔, (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๕),** หน้าบทคัดย่อ.

๑. การหยุดใช้ความรุนแรงเพื่อหยุดยั้งความหวาดกลัว

๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดความเกลียดชัง ความเคียดแค้น และความทรงจำที่เจ็บปวดของประชาชนในเรื่องต่างๆ ที่ทุกขั้วอน เดือดร้อน

๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใช้หลักสันติวิธีคือการเจรจาด้วยเหตุผล และการประนีประนอมในการไกล่เกลี่ยและการลดความขัดแย้ง

๓) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมนโยบายให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามระเบียบของการบริหารงานราชการอย่างเคร่งครัด

๔) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมส่งเสริมเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ

๒. การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ

๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความไว้วางใจ บนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน

๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรด้วยการอยู่ร่วมกันเหมือนพี่น้อง

- ๓) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมี จะรับรู้ความรู้สึกเจ็บปวดของเหยื่อเพื่อ
กระบวนการยุติธรรมทางเลือกและมีผู้ไกล่
เกลี่ยปราศจากอคติ
๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม
ให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันไม่มีใครพิเศษกว่า
๓. เอาใจเขามาใส่ใจเรา
๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพร้อมที่
ใครเพื่อกำจัดระบบชั้นวรรณะในสังคม

บรรณานุกรม

- จำเนียรน้อย สิงหะรักษ์. “ศึกษาหลักสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท”. **รายงานการวิจัย**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาแพงเพชร, ๒๕๕๕.
- จิระประภา อัครบวร และคณะ. “การศึกษาเพื่อวางระบบการพัฒนาข้าราชการแห่งอนาคต”. **รายงานการวิจัย**. สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ก.พ.ร., ๒๕๕๒.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. **กฎหมายมหาชน เล่ม ๓**. กรุงเทพฯ : นิติธรรม, ๒๕๔๒.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๖.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส นิธิบุญยากร. “รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี : ศึกษาวิเคราะห์กรณีลุ่มน้ำแม่ตาซ่าง จ.เชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- พรินทร์ เพ็งสุวรรณ. “ธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาล”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๗.
- มีทนา เหลืองนาคทองดี. “ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของนักธุรกิจไทย”. **รายงานการวิจัย**. หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๑๔. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๕.
- สถาบันพระปกเกล้า. “การสร้างความปรองดองแห่งชาติ”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดองแห่งชาติสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๕.
- สุสุพล สุยะพรหม และคณะ. **ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงพุทธ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖

